

İşe Başlatmama Tazminatının Gelir Vergisi Karşısındaki Durumu

5904 sayılı “Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” 3 Temmuz 2009 tarih ve 27277 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Söz konusu Kanun’la getirilen düzenlemelerden bir tanesi de Gelir Vergisi Kanunu’nun 25. maddesinde 4857 sayılı İş Kanunu’nun ilgili maddesi uyarınca işverenlerce işçilere ödenen işe başlatmama tazminatı ile ilgili olarak yapılan ve 3 Temmuz 2009 tarihinde yürürlüğe giren düzenlemedir. Yapılan değişiklikle Gelir Vergisi Kanunu’nun 25/1. maddesinde yer alan “ve işsizlik sebepleriyle verilen tazminat” ibaresi “ve işsizlik sebepleriyle (işe başlatmama tazminatı dahil) verilen tazminat” şeklinde değiştirilmiştir. Getirilen bu parantez içi hüküm sonucunda “işe başlatmama tazminatı” 3 Temmuz 2009 tarihinden itibaren Gelir Vergisi’nden müstesna tutulmuştur. Maliye Bakanlığı’nca verilen görüşler doğrultusunda işe başlatmama tazminatının ücret olarak gelir vergisine tabi tutulmasına rağmen, yargı organlarının bu tür ödemelerin ücret niteliğinde olmadığı yönünde vermiş olduğu kararlar söz konusu değişikliğin yapılmasındaki temel sebep olmuştur. İstisna kapsamına giren meblağ, iş sözleşmesinin feshinin geçersizliğine karar veren mahkeme veya özel

hakemin kararında belirlediği işçinin işe başlatılmaması nedeniyle ödenecek tazminat miktarı ile sınırlı olacaktır.

İş Kanunu düzenlemeleri kapsamında, işveren tarafından geçerli bir sebep gösterilmemesi veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verilmesi durumunda, işveren işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır. Aksi halde işçiyi en az dört aylık ve en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur. Mahkeme veya özel hakem feshin geçersizliğine karar verdiğinde ödenecek tazminat miktarını da belirler. İşçi işe başlatılırsa, peşin olarak ödenen bildirim süresine ait ücret ile kıdem tazminatı yapılacak ödemeden mahsup edilir. İşe başlatılmayan işçiyi bildirim süresi verilmemiş veya bildirim süresine ait ücret peşin ödenmemişse, bu süreler için ücret tutarı ayrıca ödenir. İşçi kesinleşen mahkeme veya özel hakem kararının tebliğinden itibaren on işgünü içinde işe başlamak için işverene başvuruda bulunmak zorunda olup, bulunmadığında işverence yapılmış olan fesih geçerli sayılacaktır.

Konuyla ilgili olarak daha önce Maliye Bakanlığı tarafından 2005 senesinde verilen muk-

tezalarda, iş akdi fesh edilenlerin bu işleme karşı açtıkları işe iade davalarını kazandıkları halde işe başlatılmamaları nedeniyle yargı kararları doğrultusunda yapılan ödemelerin Gelir Vergisi Kanunu'nun 25/1. maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilerek, söz konusu ödemelerin ücret kabul edilmesi ve aynı Kanun'un 61, 94, 103 ve 104. maddelerine göre vergilendirilmesi, ayrıca yapılan ödemelerden damga vergisi kesintisi yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bununla birlikte Danıştay 3. Dairesi'nin 2007 senesine ait üç adet kanun yararına bozma kararında¹ "Gelir Vergisi Kanunu'nun 61. maddesinde ücret ve ücret sayılan ödemelerin ortak özelliğinin, bu ödemelerin çalışanın işverene bağlılığı ve hizmet karşılığı sağlanan ve para ile temsil edilen yahut edilebilen ödemeler olduğu, çalışana işe iade etmeyerek çalışma ilişkisini sona erdiren işveren tarafından yargı kararında öngörüldüğü için ödenen tazminatın, ücret sayılan ödemelerin ortak özelliklerini taşımadığından, bu ödemelerden Gelir Vergisi Kanunu'nun 61 ve 94. maddesinin birinci fıkrasına bağlı (1) işaretli bent uyarınca vergi kesintisi yapılmasına olanak bulunmadığı" sonucuna varılmıştır. Bu durumda idare ve yargı arasında farklı bir yaklaşım ortaya çıkmıştır. Bu durumu sona erdirmek 5904 sayılı Kanun ile mümkün olabilmektedir.

Bunun yanında 5904 sayılı Kanun ile Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen geçici 77. madde ile de 3 Temmuz 2009 tarihinden önceki dönemlerle ilgili olarak işçiye ödenen "işe başlatmama tazminatları" damga vergisi hariç hiçbir vergiye tabi tutulmayacaktır. Bu çerçevede daha önce gelir vergisi kesintisine tabi tutularak ödenen "işe başlatmama tazminatları" ile ilgili olarak mükelleflerin, tarha yetkili vergi dairelerine başvuruları ve dava açmamları, açılmış davalardan vazgeçmeleri şartıyla Vergi Usul Kanunu'nun düzeltme hükümleri uyarınca tahsil edilen Gelir Vergisi'nin red ve iade işlemleri yapılacaktır. Maliye Bakanlığı Kanun tarafından kendisine verilen yetki çerçevesinde yayınladığı 272 sayılı Gelir Vergisi Genel Tebliği'ni yayımlamıştır².

272 sayılı Genel Tebliğ ile işe iade tazminatı

üzerinden kesilen gelir vergisinin geri alınabilmesi için:

1. Kesilen gelir vergisini dava konusu yapmayan mükelleflerin,

2. Kesilen gelir vergisiyle ilgili olarak 3 Temmuz 2009 tarihi itibarıyla mahkemelerde ihtilafı devam eden mükelleflerin davalarından feragat etmeleri ve buna ilişkin ilgili mahkemeden feragat ettiklerini gösterir şerhli dilekçe örneğini veya bu belge temin edilemediği takdirde mahkemenin feragat nedeniyle davanın reddine dair vereceği karar örneğini tarha yetkili vergi dairesine ibraz etmeleri kaydıyla,

3. Kesilen gelir vergisi nedeniyle dava açan ve aleyhine kesinleşmiş yargı kararı bulunan mükelleflerin,

tarha yetkili vergi dairesine dilekçe ile başvuruları halinde, tahsil edilen gelir vergisinin Vergi Usul Kanunu'nun düzeltmeye ilişkin hükümleri de dikkate alınarak red ve iade işlemleri yapılabilecektir. Bu çerçevede iade işlemleri sırasında, Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 121. maddesine göre işe başlatmama tazminatı tutarlarıyla ilgili vergi indirim uygulamasından faydalananlardan bu indirim tutarlarının mahsup edilmesi gerekmektedir. Mükellefler dilekçe ile birlikte çalıştıkları işyerinden alacakları ilgili dönemlere ait vergi tevkifatı tutarlarına ilişkin bilgileri gösteren belgeyi ibraz etmelidirler.

İdare ve yargının farklı sonuçlara vardığı bu tür uyuşmazlıklarda mükelleflerin problemlerini çözebilecek yaklaşımlar getirilmesi gerekmektedir. Burada yayımlanan 5904 sayılı Kanun'la durum çözüme kavuşmasına rağmen, vergi konusunda halen birçok konu farklı yorumlanmakta, mükellefler sürekli dava yoluna gitmek zorunda kalmaktadırlar. Söz konusu problemlerin idare tarafından dikkate alınarak bir an önce çözümlenmesi gerekmektedir.

DİPNOTLAR

1 RG: 15 Haziran 2007 tarih ve 26553.

2 RG: 12 Ağustos 2009 tarih ve 27317.